

Prijunuo je preko ruba uvredljivo — kako to čine domoroci — i zavalio se opet u svoj čošak na palubi.

Hagedorn se zagledao niz reku — početak puta za Njujork — niz koju je kružni vjetar iznenadujućom brzinom nosio brodić od pedeset stopa. Za četiri dana biće na parobrodu za Rangun; još jedan parobrod — Kalkuta, i, na kraju Njujork, dom, — posle dve godine lutanja. Dve godine po nepoznatoj zemlji, u potrazi za nečim što je sve do juče izgledalo kao nejasna senka. Kroz Junan i Burmu, pročešljavajući divljinu mikroskopskom doslednošću — igrajući se žmurke po brdima, preko reka i kroz džungle — za tragom starijem nekada i po godinu dana, a ponekad dva meseca ili zatim šest. A sada — kući s plenom. Beti sada ima već petnaest godina — mora da izgleda kao prava mala dama.

Barns se nagnuo napred i počeo da moli nano — jecaj mu se uvlačio u glas.

— Molim te Hagedorne, zar nemaš ni tručicu razuma? Nema smisla da sva ta lova propadne zbog nečeg što se desilo pre dve godine. I ovako nisam namerno ubio onog tipa. Znaš kako to ide; bio sam blesavi klinac — ali nisam bio zao — i uleteo sam u šemu sa pravim gadowima. Mislio sam da će te pljačka biti zezanje. Kada je kurir dreknuo, pištolj mi je opalio sam od sebe, kunem ti se! Nisam htio da ga ubijem — i ništa njemu neće pomoći ako mene obese. Lova je bila osigurana. Zašto me ovoliko jure? Čoveče, htio sam da se smirim.

Mrsav detektiv je odgovorio polako, ali sa da više nije bilo ni trunke ljubaznosti u njegovom glasu.

— Znam — stara priča! I modrice na onoj Burmanki sa kojom si živeo samo dokazuju da si ti u stvari dobar u duši. Prekini Barns, i shvati već jednom: ti i ja idemo u Njujork.

— Đavola idemo!

Barns ustade i zakorači nazad.

— Pre bih pustio... —

Hagedornov pištolj opalio je samo delić sekunde prekasno; njegov uhapšenik je već plivao prema obali. Detektiv posegnuo za puškom i požuri na krmu. Barnsova glava se pojavila iznad površine samo za trenutak, a zatim nestala, pa se ponovo pojavila desetak metara bliže obali. Čovek u čamcu je video kako tipe, prćaste njuške tri mugara kreću da pretresnu beguncu. Naslonio se na ogradu da razmotri situaciju.

— Izgleda da mi se ipak ne da da da ga doveđem živog. Ali sam završio posao. Mogu da ga ubijem kada izroni, ili da ga prepustim mugarima.

Tada je iznenadni, ali logični, instikt da se pomogne ugroženom pripadniku svoje vrste potisnuo sva razmišljanja, i iz Hagedornove puške se začu salva metaka uperenih na krocodile.

Barns se uspentrao na obalu, mahnuo rukom prema čamcu ne okrećući glavu i zaronio u džunglu.

Hagedorn se okreće bradatom vlasniku Jahaha i obrati mu se na isprekidanom burmanskom.

— Na obalu — ja nja apan mje — i čekaj — thaing — dok se ne vratim — tu judje.

Kapetan protestujući zatrese crnu bradu.

— Mahok! Sahibe, u ovoj džungli čovek je kao list. Dvadeset ljudi će ga naći za nedelju dana ili za pet nedelja. Možda za pet godina. Ne mogu toliko da čekam.

Mrsavi belac se ugrize za donju usnu i zaglede niz reku — prema Njujorku.

— Dve godine — reče sebi glasno — dve godine mi je trebalo da ga nadem, a nije znao da ga tražim. Sada... boga mu! Možda pet godina. Pitam se za te dragulje...

Okrenuo se čamđžiji.

— Idem za njim. Ti čekaj tri sata — pokazao je prema nebu podne — ne anofa. Ako se do tada ne vratim ne čekaj više — malotu thaing tua. Thi?

Kapetan klimnu.

— Hokle!

Pet sati je kapetan držao jahaza usidrenog, a onda je, dok su se senke prevlačile preko reke, naredio da se digne glavno jedro i brodić od tikovine nestade iza rečne krvine.

preveo:
Dejan Anastasijević

bioskopska predstava u provincijskom mestu

žarko radaković

Nestati na trotoaru široke, beskrajno duge ulice. Utopiti se u vrtlozima bujice prolaznika, reke koja svoj cilj nalazi u nekom neznanom pravcu, i sa sobom odnosi svaku statičnost pojedinačnosti. Biti svoj a nemati sebe. Biti ničiji a pripadati svima. Imati sebe a ne biti svoj. Biti anoniman.

Jednog hladnog, kasnojesenjeg dana ljudi su se skrivali po toplim kucima svojih odaja, a samo najhrabriji primicali prozorima i tupo gledali u vjetar kako vitla po trotoaru izuvijan list novina. Samo su nerazumno prolazili ulicama, nalikujući utvarama, licima bez lica, spodobama bez jasnih misli i ikavkih namera. . .

Život u provinciji ispunjen je do poslednjeg zapečka. U svakoj pori čovekove kože odiše on svojim osobenim mirisom. Da li su to pred očima sugradana uvek samo ozbiljne radnje, da li su to zvuci čujni sa svakog mesta dostupnog ljudskom koraku, da li slikarska platna bez i jedne jedine prazne površine, ili je to glas savozvaničkih politika koji nikako ne može prečuti jer je uvek jasan, blizak i usmeren. . . dakle, bez obzira na to šta je, provincija te uvek pritiska svojom konkretnom težinom. . .

Tražio sam pribježište. . .

Ulica se otvarala i zatvarala. Cipele su bile meke i udobne. Žulj je bilo nemoguće zamisliti a kamo li imati ga. Bilo je, ipak, hladno. . .

Razmišljam o skorašnjem razvodu bračnog medu bliskim prijateljima. Upitah se, šta im je, on ima dobro nameštenje, visoku zgradu, kajireru tek pred sobom, ona ima neobično lepo lice, belo, nežno, divne vedre oči, a osmeħ uvek čist, jasan, blag, kao proleće kao letnji lager, kao suton na dubrovačkom Lovrijencu; a ne kao ova hladnoća koja se zavlaci i svaku šupljinu, medu zube ispod jezika. . .

Potraži utočište u bioskopu. Film je već bio počeo. Sedeo sam u drvenoj stolici i čitavim telom se tresao od hladnoće. Bio je to studen kasnojesenji dan. Ljudi su se zavlaci u tople kutke svojih odaja, a samo najhrabriji primicali prozorima i tupo gledali u vjetar kako vitla po trotoaru izuvijan list novina. . . Šta mi bi da napustim svoju jazbinu. Mogao sam bar bolje da se utopljam. . . Film je pričao o životu u provincijskom mestu na jugu zemlje. Život u provinciji je ispunjen do poslednjeg kutka. U svakoj pori ljudske kože odiše on svojim osobenim mirisom. . .

Lep je ovaj film, pomislih. . . Ukočene prste na nogama lagano sam pomerao. Prebacih ogromnu rupu na čarapi sa palca na duži srednji prst. . . Žena u bikini kupaćem kostimu skoči u bazen za kupanje — bio je to snimak u krupnom planu — za trenutak proleti kadrom nje na ogromna zadnjica — snažno zaroni — voda se penila i hučala kao kad sipaš kiselu vodu u čašu — zatim izroni pravo pred velikog krokodila, vrvisnu iz sve snage, ali odmah uvidi da je životinja od plastike — običan dušek na naduvavanje; na ivici bazena se za to vreme druga žena svlačila, dok je treća — ona iz vode ju je zvala Emanuela: »Emanueela!« — utrjavala po butinama i preko stomaka ulje protiv opekontina od sunca koje je izgleda bilo u zenitu, jer boje behu neobično jake.

Skinuh kaput i šal, olabavih kravatu, otkopča tri gornja dugmeta košulje i dugmad na rukavima. Krenuh da drešim pertle na nogama, ali se mašna koju sam danas iznimno vezao duplo uplete u nerazrešiv čvor te stado da cimam iz sve snage. Poželeh za trenutak da po-

kidam perlu, da rascepim cipelu preko sredine uzduž, ali se odmah setih hladnoće koja je napulju brisala pustum ulicama, goneći ledeni vjetrom svaki trunak, listak, grančicu, pa pirići i krpicu preko pločnika i trotoara.

Zena na sedištu do mene pogleda me iskoša, promeškolj se i kao da mi se približi.

Podigoh nogu. Pertla se samo delimično olabavila, ali to se samo vlakno rastezalo.

Zena me ponovo pogleda, zatim krene preko mog kolena i neobično vižljastim, dugim prstima dosegne do vrha pertle koji se pomalo lja ispod mog kažiprsta i palca gotovo ukočnih od hladnoće i naprezanja.

Prsti nam se spojile i upletoše. Za trenutak osetih toplinu i glatkost njene kože.

Ubrzo prepustil krajeve pertle ženinim prstima, a ja se latih donjih delova pertle, tako gde je cipela unaveliko bila cipela. Stado da vučem nemilice, ne bih li ženi olakšao posao.

Znojio sam se.

Osetih kako žena snažno dahće.

Žena oseti da gubim dah. Povi se preko moje noge i potegne i drugom rukom za pertlu, dok ja, iznemogao od vučenja, osetih veliki zatvor te se zavalih u stolicu koja zaškripta kao nepodmazana vrata u napuštenoj daščari u jednom kaubojskom filmu. Bio je to resak zvuk, zabijao se u mozak i ulazio u uši, kroz usne, oči. . .

Konačno, žena odveza pertlu. . . Muzika se u tom trenutku utišala, a baš se u kadru našao par nagih koji su u ekstazi vodili ljubav. Nisam razlikovalo dahtanje umorne žene do mene od dahtanja para na platu.

Pitao sam ženu koliko je sati.

Rekla je da se film završava u 22.20 i da je ovu treći put kako ga gleda.

Čovek u redu iza nas poče da negoduje.

Nisam bio siguran da li negoduje na moje i ženino glasno razgovaranje ili je bio nezadovoljan nečim u filmu. Ovo drugo bilo mi je protestno neshvatljivo, jer film je bio lep, neobično slikevit, mek, topao i blag. Sve su žene bile tamne puti, a muškarac, koji je najzmenično vodio ljubav sa ženama, imao je brkove, što je oduvek bio moj san, moja velika želja. Nisam imao smelosti da ih puštam, jer bi se sekretarica u birou smejava, kao i jednom kolegi kome to, istina, nije smetalo, naprotiv. . . »Kako možeš podneti da ti se sмејe u lice i brk?«, pitao sam ga. . . »E, bre, čoveče!«, rekao je on. . . a ja i danas ne shvatam šta je time htio da kaže.

Posle filma, žena i ja išli smo paralelni, razdvojeni oko dva metra. Čovek koji je u sali negodovao išao je ispred nas. Oko tri metra. Nije se okretao. Nikog nije bilo na ulici. Čak ni automobil. Bilo je neobično kasno. Mesto je spavalo. Spavalo je, čini mi se, i samo drveće. I kuće. I trotar. Uostalom, spavao sam i ja. Kretnanje mojih nogu, pružanje mojih koraka, moje žurno prolazeњe trotarom, nalikovalo je prolazeњu utvare, lica bez lica, spodobe bez jasne misli i ikavke namere, nemoguće da je privlačilo pažnju nekog hrabrijeg sugradanina koji bi eventualno stajao na prozoru i zurio u vjetar kako vitla po trotoaru izuvijan list novina. Nemoguće. Takav nije postojao. Čak ni takvog više nije bilo!

Ovaj grad je spavao: teškim, toplim, ustajlim snom.